

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wynika z postanowień Traktatu Amsterdamskiego oraz Rozporządzeń Rady Europejskiej i jest obligatoryjna dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w działania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i korzystających ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekty realizowane zgodnie z tą wytyczną zakładają procentowo większy udział grupy niedoreprezentowanej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Płeć biologiczna a płeć kulturowa

Płeć biologiczna (ang. **sex**) odnosi się do biologicznych różnic między mężczyznami a kobietami, które są uniwersalne i naturalnie niezmiennie (narządy rozrodcze, cechy płciowe, funkcje reprodukcyjne, gospodarka hormonalna).

Płeć kulturowa (ang. **gender**) odnosi się do cech nadawanych kobietom i mężczyznom oraz do relacji między nimi kształtowanych przez społeczeństwo. Płeć kulturowa definiuje to, co jest dozwolone, oczekiwane i docenianie w odniesieniu do kobiet i mężczyzn w danej sytuacji.

Płeć biologiczna

- Różnice biologiczne (kształtowane przez biologię)
- Różnice trudno zmienić ponieważ rodzimy się dziewczynkami lub chłopcami
- Poprzez całą historię ludzkości, we wszystkich kulturach, różnice biologiczne istnieją, są uniwersalne
- Projekty uwzględniają różnice płciowe wtedy gdy odnoszą się bezpośrednio do ciała (np. ciąża, choroby prostaty)

Płeć kulturowa

- Różnice społeczne (kształtowane przez ludzi)
- Różnice dotyczące płci kulturowej ulegają zmianie ponieważ tworzy je społeczeństwo
- W różnych kulturach, w różnych czasach, płeć kulturowa jest inna i ulega zmianom
- Projekty mogą odwzorowywać stereotypy płci i role przypisane do płci kulturowej (np. zakładając, że tylko kobiety wychowują dzieci) lub próbować je zmieniać (np. zachęcać obie płcie do dzielenia obowiązków domowych)

Stereotypy płci

- Uproszczone opisy „męskiego mężczyzny” i „kobiecej kobiety”, podzielane przez ogół społeczeństwa, przypisujące **wszystkim mężczyznom i wszystkim kobietom określone cechy**.
- **Uogólnione przekonania** dotyczące tego, jakie są kobiety i mężczyźni.

KOBIETY

wrażliwe, uczuciowe, uległe, subtelne,
ciepłe, troskliwe, czynne,
mają trudność w podejmowaniu decyzji,
poświęcające się, opiekuńcze

MĘŻCZYŹNI

agresywni, głośni, mało emocjonalni,
niezależni, stanowczy, silni, pewni siebie,
dominujący, bezpośredni, aktywni,
zaniedbani

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Równość płci

- Stan, w którym kobiecie i mężczyźnie przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki, oraz gdy mają oni równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju), z których mogliby korzystać.
- Możliwość rozwoju osobistych zdolności i dokonywania wyborów bez ograniczeń wynikających ze społeczno-kulturowych ról płciowych i stereotypów płci.
- To przeciwieństwo nierówności płci, nie zaś nieuznawanie różnic między płciami.
- Ma na celu promocję pełnego uczestnictwa kobiet i mężczyzn w życiu społecznym.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Definicje podstawowe

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

- **Dyskryminacja ze względu na płeć** - zróżnicowanie, wyłączenie lub ograniczenie stosowane ze względu na płeć, które powoduje lub ma na celu uszczuplenie albo uniemożliwienie jednej z płci przyznania bądź korzystania na równi z drugą płcią z praw człowieka oraz podstawowych wolności w dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, społecznego, kulturalnego, obywatelskiego i innych. Dyskryminacją ze względu na płeć jest również molestowanie seksualne.
- **Dyskryminacja wielokrotna** - dyskryminacja danej osoby wynikająca z więcej niż jednej cechy, np. kobiety starsze dyskryminowane z powodu płci i wieku na rynku pracy, kobiety emigrantki, lesbijki, kobiety i mężczyźni niepełnosprawni mieszkający na terenach wiejskich.
- **Feminizacja zawodowa** - dominowanie kobiet w niżej cenionych i gorzej opłacanych segmentach rynku pracy, często w zawodach stereotypowo uważanych za „kobiece”, zwykle związanych z funkcjami opiekuńczymi i peryferyjnymi. Także (nieliczni) mężczyźni mogą pracować w zawodach sfeminizowanych, zazwyczaj awansując w nich szybciej niż kobiety i zarabiając więcej, co określa się mechanizmem **szklanych ruchomych schodów**.
- **Lepka podłoga** - pojęcie opisujące sytuację, w której kobiety dominują w zawodach o niskim dochodzie i niskim prestiżu, w ramach których nie ma możliwości awansu - kobiety są „przyklepione” do swojego zawodu i pozycji (np. sekretarki, sprzątaczk, krawcowe, kosmetyczki).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

- **Przemoc ze względu na płeć** - jakikolwiek akt przemocy albo groźba użycia przemocy (fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej) wymierzona przeciwko danej osobie z powodu jej przynależności do danej płci (związana jest z normami, przyzwoleniem społecznym, powszechną akceptacją sprawowania w ten sposób kontroli). W grupie ofiar dorosłych, w ponad 90% przypadków oznacza przemoc mężczyzn w stosunku do kobiet. Przemoc tworzy, podtrzymuje i wzmacnia nierówności między kobietami a mężczyznami we wszystkich sferach życia, utrudniając lub uniemożliwiając korzystanie z praw. Przemoc wobec kobiet jest formą łamania praw człowieka.
- **Równe traktowanie** - niedyskryminowanie ze względu na płeć i inne przesłanki.
- **Segregacja pionowa i pozioma rynku pracy** - podział sektorów gospodarki i zawodów na tzw. „męskie” i „kobiece” wynikający ze stereotypów. Segregacja pionowa to m.in. utrudniony dostęp do awansu, zajmowania stanowisk kierowniczych i decyzyjnych, segregacja pionowa wiąże się z pojęciami: szklany sufit, szklane ruchome schody, szklane ściany.
- **Szklane ruchome schody** - sytuacja, w której mężczyźni, wykonując zawody „kobiece”, awansują szybciej i zarabiają więcej od koleżanek pracujących na tym samym stanowisku lub wykonujących tę samą pracę.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

- **Szklane ściany** - sytuacja, w której kobiety pracują na stanowiskach tzw. peryferyjnych, pomocniczych, administracyjnych, wspierających. Z takich stanowisk o wiele trudniej jest awansować na stanowiska kierownicze, centralne, które wiążą się z większym zakresem władzy i decyzyjności, jak i wyższymi zarobkami, a także większym prestiżem społecznym.
- **Szklany sufit** - sytuacja, w której kobietom zbliżającym się do szczytu hierarchii pracowniczych coraz trudniej jest awansować, a najwyższe stanowiska decyzyjne w firmach są najczęściej nieosiągalne. Przyczyną są bariery niewidoczne, tzn. niewynikające z przyczyn formalnych, ale ze stereotypów lub kultury organizacyjnej firmy, uniemożliwiające kobietom awans.
- **Tokenizm** - pojęcie opisujące sytuację, w której obecność nielicznych kobiet w grupach lub na stanowiskach zdominowanych przez mężczyzn daje błędne złudzenie istniejącej równości płci, a tym samym „zwalnia” grupę z odpowiedzialności za rewizję swoich dyskryminujących postaw i zachowań. Zjawisko tokenizmu może dotyczyć każdej grupy mniejszościowej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Równość szans w kontekście równości płci należy rozumieć jako stan, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki, a przedstawiciele obu płci mają równy dostęp do wszelkich zasobów, z których korzystają w życiu (środków finansowych, zatrudnienia, szans rozwoju zawodowego i osobistego). Stan docelowy oznacza tym samym możliwość wyboru przez każdego człowieka drogi życiowej bez żadnych ograniczeń, przejawiających się w stereotypowym postrzeganiu płci, przypisywaniu im określonych ról społecznych oraz funkcjonujących i powiązanych z tą perspektywą uprzedzeń (m.in.wśród pracodawców).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Zgodnie z polityką UE, zasada równości szans kobiet i mężczyzn powinna być realizowana poprzez jednoczesne stosowanie dwóch wspierających się podejść określonych przez Komunikat Komisji Europejskiej:

1. Politykę równości szans płci (*gender mainstreaming*) - uwzględnianie perspektywy płci w głównym nurcie wszystkich procesów politycznych, priorytetów i działań, na wszystkich ich etapach, to jest na etapie planowania, realizacji i ewaluacji. Polityka równości szans płci to celowe, systematyczne i świadome ocenianie danej polityki i działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji i osiągnięcie równości płci.

Jest to strategia, zgodnie z którą problemy i doświadczenia kobiet i mężczyzn stają się integralnym elementem planowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji wszelkiej polityki i programów we wszystkich dziedzinach życia politycznego, ekonomicznego i społecznego tak, aby kobiety i mężczyźni odnosili równe korzyści, a nierówność się nie utrwałała.

2. Konkretna działania wspierające równość szans płci (*specific actions*) - działania pozytywne, wyrównawcze, mające na celu przyspieszenie zmian na rzecz równości poprzez udzielenie szczególnego wsparcia grupom znajdującym się w gorszym położeniu. Celem konkretnych działań jest przyspieszenie rzeczywistej zmiany społecznej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Zasada równości szans płci nie jest:

- zasadą dotyczącą tylko kobiet, tworzoną przez kobiety i dyskryminującą mężczyzn,
- zasadą mającą na celu doprowadzenie do tego, aby kobiety i mężczyźni stali się tacy sami.

Zasada równości szans płci jest:

- zasadą ograniczającą dyskryminację kobiet i mężczyzn istniejącą w obszarach rynku pracy,
- zasadą przypisującą taką samą wartość społeczną, równe prawa oraz równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju) kobietom i mężczyznom,
- zasadą stwarzającą możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń stereotypów płci,
- zasadą świadomą różnic między życiem kobiet i mężczyzn uznającą zróżnicowane potrzeby, doświadczenia i priorytety płci.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Jako główne bariery równości można wyróżnić:

- segregacja pozioma i pionowa na rynku pracy,
- różnice w wysokości płac kobiet i mężczyzn,
- mała dostępność elastycznych rozwiązań czasu pracy,
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych,
- niski udział kobiet w podejmowaniu decyzji,
- przemoc ze względu na płeć,
- niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia,
- niewystarczający system opieki przedszkolnej,
- stereotypy płci we wszystkich obszarach,
- dyskryminacja wielokrotna, szczególnie w odniesieniu do kobiet starszych, imigrujących, niepełnosprawnych oraz należących do mniejszości etnicznych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt PO KL Warto poczuć chemię – zwiększenie liczby absolwentów kierunku chemia na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Opracowanie: dr Ewa Janiszewska

Źródła:

M. Branka, M. Rawłuszko, A. Skiera, „Zasady równości szans i płci w projektach PO KL”
Warszawa 2010

<http://www.rowniwpracy.gov.pl/>

